

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

©2020 ЖЕРЕБИЛО І. В., КОВАЛЬ В. М.

УДК 3336.14:314.17:364 (477)
JEL: H55

Жеребило І. В., Коваль В. М. Проблеми та перспективи державного фінансування соціальних послуг у світлі сучасних реформ в Україні

У статті розкрито проблеми державного фінансування соціальних послуг в Україні. Виявлено особливості фінансування соціальної сфери до та після початку секторальних реформ. У регіональному розрізі проаналізовано видатки місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення. Виявлено зростання регіональних асиметрій як за основними отримувачами соціальних допомог, пільг і послуг, так і за розподілом використаних бюджетних ресурсів. Показано, що зростання соціальних видатків не відповідає можливостям економіки, а їх номінальне збільшення обсягів не завжди означає покращення якості соціальних послуг для населення. Доведено, що даний факт вказує на необхідність урахування регіональної специфіки при формуванні та реалізації соціальної політики. Серед інших проблем державного фінансування соціальних послуг у результаті дослідження встановлено: недосконалі механізми фінансування соціальних пільг; неефективне використання бюджетних коштів, спрямованих у галузь; нераціональна мережа закладів та установ, що надають соціальні послуги. Окреслено напрями модернізації державного фінансування соціальних послуг. Серед заходів, здатних покращити дані процеси, визначено такі: законодавче врегулювання питань розподілу повноважень та відповідальності щодо державних соціальних гарантій; створення конкурентних позицій неурядовим організаціям на ринку соціальних послуг і впровадження ефективних механізмів фінансової підтримки громадських ініціатив у частині надання соціальних послуг на місцевому рівні; перехід від фінансування установ до фінансування витрат на надання соціальних послуг; визначення чіткого переліку базових соціальних послуг і кола осіб, на яких вони поширюються.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна послуга, державні фінанси, фінансування.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-366-372>

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Жеребило Ірина Владиславівна – кандидат філософських наук, доцент, директор Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» (вул. В'ячеслава Чорновола, 61, Львів, 79019, Україна)

E-mail: zherebilo@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3147-9590>

Коваль Василь Михайлович – аспірант, Університет банківської справи Національного банку України (вул. Андріївська, 1, Київ, 04070, Україна); голова Львівського регіонального відділення Асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» (вул. Шевченка, 25, с. Підберізіці, 81146, Україна)

E-mail: pidberizcivskarada@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8095-5039>

УДК 3336.14:314.17:364 (477)
JEL: H55

Жеребило И. В., Коваль В. М. Проблемы и перспективы государственного финансирования социальных услуг в свете современных реформ в Украине

В статье раскрыты проблемы государственного финансирования социальных услуг в Украине. Выявлены особенности финансирования социальной сферы до и после начала секторальных реформ. В региональном разрезе проанализированы расходы местных бюджетов на социальную защиту и социальное обеспечение. Отмечен рост региональных асимметрий как по основным получателям социальных пособий, льгот и услуг, так и по распределению использованных бюджетных ресурсов. Показано, что рост социальных расходов не соответствует возможностям экономики, а их номинальное увеличение объемов не всегда означает улучшение качества социальных услуг для населения. Доказано, что данный факт указывает на необходимость учета региональной специфики при формировании и реализации социальной политики. Среди других проблем государственного финансирования социальных услуг в результате исследования установлены: несовершенные механизмы финансирования социальных льгот; неэффективное использование бюджетных средств, направленных в отрасль; нерациональная сеть учреждений, оказывающих социальные услуги. Определены направления модернизации государственного финансирования социальных услуг. Среди мер, способных улучшить эти процессы, определены следующие: законодательное урегулирование вопросов распределения полномочий и ответственности в отношении государственных социальных гарантий; создание конкурентных позиций неправительственным организациям на рынке социальных услуг и внедрение эффективных механизмов финансовой поддержки общественных инициатив в части предоставления социальных услуг на местном уровне; переход от финансирования учреждений к финансированию расходов на предоставление социальных услуг; определение четкого перечня базовых социальных услуг и круга лиц, на которых они распространяются.

Ключевые слова: социальная защита, социальное обеспечение, социальная услуга, государственные финансы, финансирование.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 8.

Жеребило Ирина Владиславовна – кандидат философских наук, доцент, директор Львовского учебно-научного института ГВУЗ «Университет банковского дела» (ул. Вячеслава Чорновола, 61, Львов, 79019, Украина)

E-mail: zherebilo@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3147-9590>

Коваль Василий Михайлович – аспирант, Университет банковского дела Национального банка Украины (ул. Андреевская, 1, Киев, 04070, Украина); председатель Львовского регионального отделения Ассоциации органов местного самоуправления «Ассоциация объединенных территориальных общин» (ул. Шевченко, 25, с. Підберізіці, 81146, Украина)

E-mail: pidberizcivskarada@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8095-5039>

Zherebylo I. V., Koval V. M. Problems and Prospects of the Public Financing of Social Services in Light of the Ongoing Reforms in Ukraine

The article covers the problems of public financing of social services in Ukraine. The peculiarities of financing the social sphere before and after the beginning of sectoral reforms are identified. Regionally, expenditures of local budgets for social protection and social security are analyzed. An increase in the regional asymmetries both for the main recipients of social allowances, privileges and services, and for the allocation of the dedicated budget resources is noted. It is displayed that the growth of social expenditures does not correspond to the economy's capabilities, and their nominal increase in volumes does not always mean an improvement in the quality of social services for the population. It is proved that this fact points to the need to take into account regional specifics in the formation and implementation of social policy. Among other problems of public financing of social services as a result of the study are determined the following: imperfect mechanisms for financing social benefits; inefficient use of budgetary means directed to this sphere; an non-rational network of social services agencies. The directions of modernization of public financing of social services are defined. Among the measures that could improve these processes are: legislative harmonization of the distribution of powers and responsibilities in relation to the public social guarantees; creating competitive positions for non-governmental organizations in the social services market and introducing efficient financial support mechanisms for community initiatives in terms of provision of social services at the local level; transition from financing for institutions to financing for social services; defining a consistent list of basic social services and the number of people to whom they are covered.

Keywords: social protection, social security, social service, public finances, financing.

Fig.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 8.

Zherebylo Iryna V. – PhD (Philosophy), Associate Professor, Director of the Lviv Educational-Scientific Institute of the University of Banking (61 Viacheslava Chornovola Str., Lviv, 79019, Ukraine)

E-mail: zherebilo@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3147-9590>

Koval Vasyl M. – Postgraduate Student, University of Banking of the National Bank of Ukraine (1 Andriivska Str., Kyiv, 04070, Ukraine); Chief of the Lviv Regional Branch of the Association of Local Self-Government Bodies (25 Shevchenka Str., Pidberiztsi, 81146, Ukraine)

E-mail: pidberizcivskarada@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8095-5039>

Вітчизняна система соціальних послуг у силу надмірної централізації довела свою неефективність і, на превеликий жаль, за багатьма параметрами не відповідає міжнародним нормам і стандартам у сфері соціального захисту населення. Так, розгалужена мережа соціальних установ і закладів унеможливує реалізацію єдиного підходу до фінансування стаціонарних закладів, які надають соціальні послуги, а інституційна неузгодженість стаціонарних установ системи соціального захисту призвела до того, що вони не забезпечують якісних послуг для населення в силу утримання соціальних закладів, а не фінансування потреб отримувачів соціальних послуг.

Законодавчо невнормована система відносин власності на об'єкти соціальної інфраструктури та низька ефективність механізмів кошторисного фінансування призвели до розпорошення та нецільового використання соціальних видатків, які, до слова, впродовж десяти останніх років характеризувалися зростаючою тенденцією. У контексті зазначеного стає очевидно, що система надання соціальних послуг потребує глибинного реформування, особливо в частині запровадження стандартів соціальних послуг; визначення потреб адміністративно-територіальних одиниць у таких послугах, їх видах та обсягах.

Саме тому розпочаті у 2014 р. процеси реалізації реформ місцевого самоврядування та фінансової децентралізації, а в рамках цього національного проекту – низка секторальних реформ (освітня, медична у сфері соціальної політики і т. ін.) покликані посилити спроможність місцевого самоврядування, переформатувати фінансово-бюджетні ресурси, сформувати нові напрями відповідальності органів

місцевого самоврядування (широка управлінська автономія), модернізувати соціальну інфраструктуру, а отже, і гарантувати високий рівень суспільних послуг для підвищення якості життя населення. Зазначене обумовлює нові виклики та актуалізує обраний напрям наукових пошуків.

Питання фінансування та забезпечення стабільного розвитку соціальної сфери, вдосконалення якості соціальних послуг були і надалі залишаються предметом науково-практичних пошуків як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Так, в українській науковій думці порушені проблеми досліджуються в працях О. Степанової, М. Кравченко, Н. Пігуль, О. Лютої, А. Бойко [1–3]. Особливості соціального захисту в умовах децентралізації в контексті економічного розвитку в країнах ОЕСР висвітлено в роботі [4]. Разом з тим, в умовах поглиблення процесів децентралізації влади та ресурсів в Україні питання реформування системи соціальних послуг потребують додаткового вивчення, виходячи із нових викликів, які загострилися.

Метою статті є аналіз і систематизація існуючих проблем фінансування вітчизняної системи соціальних послуг і формування напрямів їх вирішення в умовах започаткованих змін у фінансово-економічній системі України.

Реформа адміністративно-фінансової децентралізації передбачає перенесення акцентів у фінансуванні соціальних послуг на регіональний і місцевий рівні влади. Забігаючи наперед, зазначимо, що за підсумками першого етапу реалізації цієї реформи слід констатувати, що в силу об'єктивних причин не завжди і не всі органи місцевого самовряду-

вання є спроможними виконувати делеговані повноваження та обов'язки. Це – з одного боку. З іншого – процеси реформування соціальної сфери відбуваються паралельно з процесами стратегічного вибору найбільш ефективної моделі розвитку системи соціального захисту. Зрозуміло, що така трансформація в силу обмеженого проміжку часу наразі ще не привела до відчутних результатів у напрямі підвищення рівня якості життя населення.

Існуючу в Україні ситуацію із фінансуванням системи соціальних послуг демонструють дані *табл. 1*, з якої слідує, що впродовж останніх років перше місце в структурі видатків посідає соціальний захист і соціальне забезпечення, наступні – це видатки на освіту та охорону здоров'я (в сумі складають понад 70% від загального обсягу видатків). Найменше з бюджету фінансуються ЖКГ, духовний і фізичний розвиток.

Стійка тенденція до зростання абсолютних обсягів видатків за 2012–2019 рр. на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення, яка намітилась останнім часом, не дає підстави стверджувати, що вони характеризуються високою ефективністю. Цікавим є і той факт, що найбільша частка видатків на соціальне спрямування фінансується із місцевих бюджетів, причому значення цього показни-

ка перевищувало 80% (практично всі останні вісім років), що у 2 рази більше за видатки державного бюджету (*рис. 1*). Тобто основний тягар соціального захисту громадян країни, а отже, і фінансування соціальних послуг, лежить на місцевій владі. Зазначене обумовлено як збільшенням розмірів основних соціальних виплат, так і зростанням чисельності їх отримувачів.

Якщо ж аналізувати в регіональному вимірі, то спостерігаються процеси посилення асиметрії видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення, що свідчить про надмірну залежність мешканців регіону від бюджетних виплат (*табл. 2*). Наприклад, якщо у 2014 р. соціальні видатки на одного мешканця в Рівненській області (max – 1885,9 грн) у 2,5 рази перевищували видатки по Луганській області (min – 751,6 грн), при тому, що середнє по Україні складало 1287,9 грн, то вже у 2017 р. розмах асиметрії склав 3,7 рази (Черкаська max – 4500,9 грн, Луганська min – 1222,9 грн).

Такі тенденції зумовлюють значні розбіжності в рівнях матеріального забезпечення осіб за територіальною ознакою. Наведені дані (див. *табл. 2*) виразно демонструють, що найвищі обсяги видатків властиві регіонам із низьким рівнем економічного розвитку (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька,

Таблиця 1

Напрями фінансування соціальної сфери у 2012–2019 рр., млн грн

Рік	Рівень бюджету	Напрями фінансування соціальної сфери				
		Освіта	Охорона здоров'я	Соціальний захист і соціальне забезпечення	Духовний і фізичний розвиток	ЖКГ
2012	Державний	30243	11358	65564	5488	380
	Місцевий	71318	47095	50052	8151	195680
2013	Державний	30943	12879	88548	5112	97
	Місцевий	74596	48689	56515	8549	7608
2014	Державний	28678	10581	80558	4872	112
	Місцевий	71432	46569	57446	8985	17697
2015	Державний	30186	11450	103701	6619	21
	Місцевий	84008	59551	72639	9609	15679
2016	Державний	34825	12456	151965	4959	13
	Місцевий	94610	62952	106365	11926	17535
2017	Державний	41140	16729	144479	7898	17
	Місцевий	136616	85662	141282	16444	27171
2018	Державний	44323	22618	163866	10107	297
	Місцевий	165706	93230	145498	18886	30049
2019 (11 місяців)	Державний	57355	39707	221681	10743	162
	Місцевий	196276	91235	114010	22731	36719

Джерело: складено з використанням <http://cost.ua/budget/expenditure>.

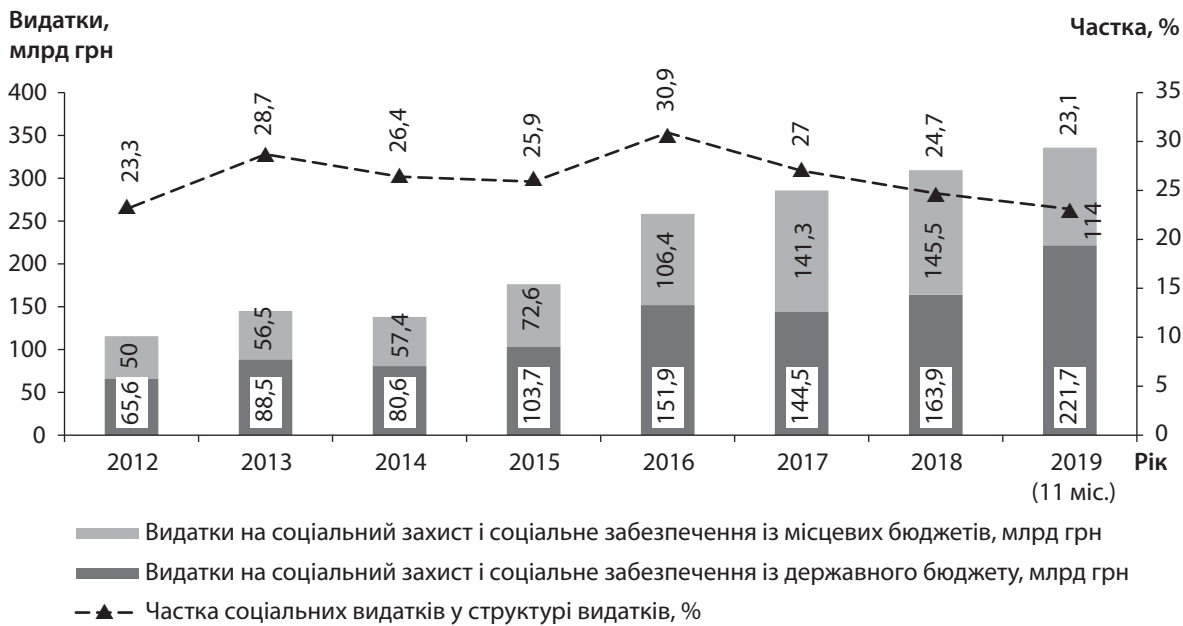

Рис. 1. Динаміка фінансування видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення за 2012–2019 рр., %

Джерело: складено з використанням даних [5].

Чернівецька та Чернігівська області). Інша причина проблеми фінансового забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення лежить у площині соціально-економічних і соціоментальних особливостей регіонів України.

Потрібно визнати, що значне зростання обсягів видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення впродовж аналізованого періоду обумовлено збільшенням виплат за житловими субсидіями та соціальною допомогою (малозабезпечені сім'ї, інваліди, одинокі громадяни й ін.), причому ні для кого не є секретом те, що соціальна допомога починає бути основним джерелом доходу багатьох домогосподарств в Україні. Якщо проаналізувати в регіональному розрізі фінансування видатків на соціальну допомогу для малозабезпечених сімей, наприклад, за 2014–2017 рр., то можна виявити, що їх обсяги суттєво диференційовані (рис. 2): найвищий розмір фінансової допомоги у 2014 р. був зафіксований у Одеській (2612,9 грн) і Рівненській (2536,9 грн), а найнижчий – у Сумській (1400,3 грн), притому що найбільша кількість отримувачів допомоги (що у 2014, що у 2017 рр.) – в Івано-Франківській та Львівській областях. У 2017 р. найбільший обсяг допомоги малозабезпеченим сім'ям було призначено у Вінницькій області. Сумська область і надалі залишилася з найнижчим середнім рівнем допомоги, хоча цей факт може свідчити про незначну вагу та соціальну значущість такої допомоги.

Інші види соціального захисту, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів та є найбільш суперечливими, – це субсидії та пільги. Статистичні дані вказують на те, що за чотири останні роки видатки

фінансування субсидій зросли більше, ніж у 40 разів. Що стосується питання фінансування пільг в Україні, то ситуація складна в силу низки обставин. По-перше, згідно з даними Міністерства соціальної політики, загальна вартість задекларованих у чинному законодавстві пільг складає від 3,8 до 5,8 млрд дол. США на рік, проте реально фінансується лише незначна їх частина; по-друге, в Україні налічується понад 130 категорій одержувачів різних видів соціальних виплат, з яких лише 70 отримують виплати за соціальною ознакою, а близько 50 – за професійною. Усі пільгові, у т. ч. соціально незахищені, категорії громадян мають право на більш як 120 видів пільг, а також понад 60 видів соціальних і компенсаційних виплат. Зазначене, з одного боку, свідчить про неможливість реально оцінити чисельність пільговиків (їх місце проживання, матеріальне становище тощо), з іншого – призводить до розпорощення державних коштів та їх неефективного використання.

Окремо слід наголосити на ще одній, не менш важливій, проблемі фінансового забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення – це нераціональна мережа закладів та установ, що надають соціальні послуги (на кінець 2015 р. в Україні таких налічувалось близько 2 тис. суб'єктів, які обслуговували близько 2 млн осіб [7]). Кошторисний принцип фінансування (надавачів, а не отримувачів соціальних послуг) є тим бар'єром, який не дає змоги переорієнтувати бюджетні потоки фінансування соціальних послуг на користь отримувачів даних послуг.

Ще один важливий спектр проблем пов'язаний із організацією надання соціальних послуг. Справа в тому, що різні соціальні групи (пенсіонери, ветерани,

Видатки місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення в розрахунку на одного мешканця у 2010–2017 рр., грн

Область	Рік							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
АРК	721	877,2	1048	1197,8	0	0	0	0
Вінницька	750,4	889,2	1058,6	1218,9	1331,5	1770,7	2998,1	4015,5
Волинська	1003,9	1180,9	1433,1	1692,3	1857,4	2328,1	3224,8	4269,7
Дніпропетровська	705,4	833,4	970,6	1095,4	1212,4	1653,9	2270,5	3205,2
Донецька*	664	773,4	935,1	1050	930	788,6	1147,8	1553,4
Житомирська	856,7	1018,6	1226,5	1427,4	1572,9	2157,1	3269,5	4295,8
Закарпатська	861,3	1039	1254,8	1490,8	1626,3	1940,4	2656,5	3176,7
Запорізька	697,7	821,7	961,2	1110,2	1201,1	1573,1	2358,2	3369,3
Івано-Франківська	863,6	1017,7	1282,3	1489,3	1648,4	2085,5	3328,4	4275,0
Київська	773,2	913,8	1068,9	1185,4	1308,8	1892,8	2593,2	3831,2
Кіровоградська	787,6	954,7	1140,1	1333,1	1473	2039,7	3042,8	3976,3
Луганська*	628,2	732,9	892	997,8	751,6	519,1	923,6	1222,9
Львівська	767,4	921,2	1086,1	1294,1	1428,3	1854,7	2842,6	3818,4
Миколаївська	762,9	900,4	1087,7	1277,3	1398,3	1711,8	2515,2	3187,4
Одеська	738,2	880,2	1030,9	1185,6	1326,9	1557	1988,8	2510,1
Полтавська	751,8	893,1	1068,6	1157,7	1296,4	1967,7	3359,3	4435,2
Рівненська	985	1191,4	1463,4	1750,2	1885,9	2316,8	3391,7	4433,7
Сумська	720,5	857,7	1071,1	1208	1324,5	2066,9	3518,7	4350,2
Тернопільська	798,1	954,1	1140,7	1322,4	1492,2	1974,6	3526,5	4363,9
Харківська	675,4	798,7	924	1016	1146,9	1540,6	2329,9	3211,8
Херсонська	733,3	882,2	1061	1240,6	1362,6	1676,6	2505,2	3294,7
Хмельницька	804,1	958,4	1141,7	1311	1442,2	1951,1	3019,5	4302,9
Черкаська	765,5	924,6	1095,9	1236,5	1418,6	2001,8	3266,1	4500,9
Чернівецька	791,5	988,5	1204,4	1420,9	1569,6	1904,5	2813,1	3872,4
Чернігівська	751,9	877,8	1078,6	1202,5	1315,6	1912	2939,4	4297,8
м. Київ	548,9	678,9	896,4	941,6	916,8	1440,8	1588,7	2677,6
м. Севастополь	614,7	724,7	855,6	976,2	0	0	0	0

Примітка: * – без урахування частини тимчасово окупованих територій.

Джерело: складено з використанням даних [5].

діти, інваліди і т. д.) мають різних надавачів послуг і по-різному фінансуються: одні із місцевих бюджетів, інші – із державного, ще інші – за рахунок неурядових організацій чи міжнародних донорів. Для одних отримувачів соціальних послуг функціонує спеціальна мережа установ (наприклад, центри соціальних послуг для сім'ї, дітей та молоді чи центри реабілітації інвалідів), для інших – територіальні центри соціального обслуговування/надання соціальних послуг. Зрозуміло, що в кожному окремому випадку надавачі соціальних послуг зацікавлені у збереженні фінансування свого закладу, а не гарантування якісної послуги. Децентралізація та реформа публічних фінансів актуалізували означені проблеми. Йдеться про те, що органи місцевого самоврядування (рівно як і керівни-

цтво областей) не вважає своїм обов'язком визначати потреби та пріоритети фінансування соціальних послуг з огляду на те, що це є завданнями Міністерства соціальної політики. У результаті – відсутність чітких оцінок у потребі соціальних послуг і можливостях надавачів таких послуг.

Вищезазначене вказує на необхідність вдосконалення фінансового забезпечення соціальних послуг, а отже, і соціального захисту населення загалом, з огляду на зміну фінансових відносин, обумовлених реформою публічних фінансів, яка передбачає реалізацію таких заходів: розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, їх ефективну взаємодію,

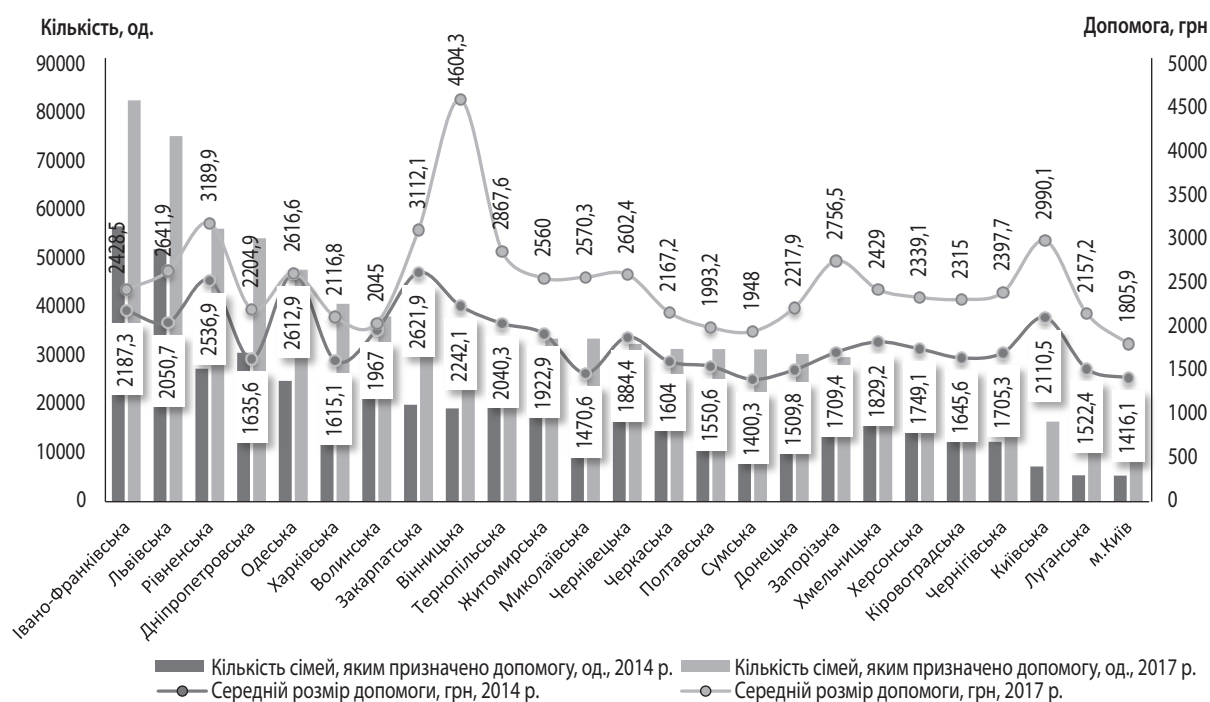

Рис. 2. Динаміка одержувачів та середнього розміру допомоги малозабезпеченим сім'ям у розрізі регіонів, 2014–2017 рр.

Джерело: складено з використанням даних [6].

покращення адміністрування соціальних послуг та ефективності використання бюджетних коштів [8].

Проведені дослідження з даної проблематики доводять, що зростання соціальних видатків, у переважній більшості, не відповідає можливостям економіки, а їх номінальне збільшення обсягів не завжди означає покращення якості соціальних послуг для населення; відсутність соціальних стандартів та нормативів у вартісному вимірі за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень не дозволяють задовольнити реальні потреби споживачів. Частково ситуацію, що склалася, можна пояснити складністю структури даної сфери (охоплює від соціального захисту пенсіонерів, безробітних, інвалідів до фундаментальних і прикладних досліджень і розробок у сфері соціального захисту), але більш вагомі, системні проблеми фінансового забезпечення лежать у площині:

- ✦ функціонування недосконалих механізмів формування/використання фінансових ресурсів (установлення єдиних підходів до планування, призначення та фінансування пільг);
- ✦ нівелювання розбіжностей у рівнях завантаження та рівнях фінансування територіальних центрів надання соціальних послуг з урахуванням територіальних відмінностей контингенту отримувачів та оцінки потреб у соціальних послугах;
- ✦ відсутності стандартів соціальної послуги при визначенні її вартості та розподілу повноважень у сфері соціального захисту.

Розпочаті процеси реформи системи соціального захисту населення покликані покращити якість соціальних послуг і наблизити їх до мешканців громад. Серед ключових напрямів удосконалення фінансування соціальних послуг слід виокремити:

- ✦ законодавче врегулювання питань розподілу повноважень та відповідальності щодо державних соціальних гарантій;
- ✦ подальша зміна підходів, що базуються на фінансуванні мережі установ, до закупівлі та фінансуванні соціальних послуг через механізм соціального замовлення;
- ✦ створення конкурентних позицій неурядовим організаціям на ринку соціальних послуг і впровадження ефективних механізмів фінансової підтримки громадських ініціатив у частині надання соціальних послуг на місцевому рівні;
- ✦ перехід від фінансування установ до фінансування витрат на надання соціальних послуг;
- ✦ визначення чіткого переліку базових соціальних послуг і кола осіб, на яких вони поширюються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Степанова О. В. Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та національні реалії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 73–79. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2016/16.pdf

2. Кравченко М. Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 14. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk14/fail/kravchenko.pdf
3. Пігуль Н., Люта О., Бойко А. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні. *Вісник Національного банку України*. 2015. № 1. С. 30–35.
4. Ezcurra R., Rodriguez-Pose A. Decentralization of Social Protection Expenditure and Economic Growth in the OECD. Publius. *The Journal of Federalism*. 2011. Vol. 41. Issue 1. P. 146–157.
DOI: <https://doi.org/10.1093/publius/pjp042>
5. Офіційні дані про виконання місцевих бюджетів / Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/>
6. Соціальний захист населення України : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2018. 122 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf
7. Соціальний звіт за 2015 рік / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.msp.gov.ua/files/zvitu/2015.doc>
8. Реформування системи управління у сфері соціальної політики в рамках децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування / Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.zoda.gov.ua/images/article/original/000052/52486/reform%1Esys%1Eupr.pdf>

REFERENCES

- Ezcurra, R., and Rodriguez-Pose, A. "Decentralization of Social Protection Expenditure and Economic Growth in the OECD". Publius. *The Journal of Federalism*, vol. 41, no. 1 (2011): 146-157.
DOI: <https://doi.org/10.1093/publius/pjp042>

- Kravchenko, M. "Mekhanizmy detsentralizatsii sotsialnykh posluh v Ukraini" [Mechanisms of Decentralization of Social Services in Ukraine]. *Demokratychnе vriaduvannia*. 2014. http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk14/fail/kravchenko.pdf
- "Ofitsiini dani pro vykonannia mistsevykh biudzhativ" [Official Data on the Implementation of Local Budgets]. *Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy*. <https://www.treasury.gov.ua/ua/>
- Pihul, N., Liuta, O., and Boiko, A. "Finansove zabezpechennia sotsialnoi sfery v Ukraini" [Financial Provision for the Social Sphere in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 1 (2015): 30-35.
- "Reformuvannia systemy upravlinnia u sferi sotsialnoi polityky v ramkakh detsentralizatsii vlady ta reformy mistsevoho samovriaduvannia" [Reforming the Management System in the Field of Social Policy in the Framework of Decentralization of Power and Reform of Local Self-government]. *Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy*. <http://www.zoda.gov.ua/images/article/original/000052/52486/reform%1Esys%1Eupr.pdf>
- "Sotsialnyi zakhyst naseleennia Ukrainy : statystychnyi zbirnyk" [Social Protection of the Population of Ukraine: Statistical Collection]. *Kyiv : Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*, 2018. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf
- "Sotsialnyi zvit za 2015 rik" [Social Report for 2015]. *Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy*. <https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.msp.gov.ua/files/zvitu/2015.doc>
- Stepanova, O. V. "Finansuvannia sotsialnoho zakhystu v umovakh detsentralizatsii: zarubizhnyi dosvid ta natsionalni realii" [Financing of Social Protection under Decentralization: Foreign Experience and National Realities]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2016. http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2016/16.pdf